

یادداشت

کامران تهرانی

پیری جمعیت، به گواه آمارهای جمعیتی و گزارش مراکز علمی معتبر بین‌المللی، در آینده‌ای نه‌چندان دور یکی از مهم‌ترین تهدیدهای اقتصادی برای بسیاری از کشورها خواهد بود. کشورهای توسعه‌یافته از جمله آلمان، سوئد، فرانسه و ژاپن سال‌هاست که تلاش می‌کنند با اتخاذ سیاست‌هایی برای افزایش نرخ باروری (۱)، آسیب‌های اقتصادی این پدیده را کنترل کنند. به علاوه کشور چین که سال‌ها سیاست‌های تک‌فرزندی را اجرا کرده هم‌اکنون برای فرار از بحران پیری، سیاست‌های تشویقی برای فرزندآوری را در دستور کار خود قرار داده است.

پیامدهای اصلی پیری جمعیت

بر اساس پژوهش موسسه تحقیقاتی رند RAND که در سال ۲۰۰۴ برای کمیسیون اروپا انجام شده است، پیامدهای اصلی پیری جمعیت عبارت‌اند از: کاهش نیروی کار، فشار بر صندوق‌های بازنشستگی، کاهش تعداد فرزندان به علت مراقبت از سالمندان توسط خانواده‌ها و افزایش شدید هزینه‌های بهداشت و سلامت (۲).

در حقیقت، در جوامع دچار پیری جمعیت، پس از هر دوره بازنشستگی، نیروی کار کم‌تری جایگزین بازنشستگان می‌شود. این پدیده ناشی از کاهش فرزندآوری در دهه‌های قبل است چراکه متناسب با نیروی کاری که از چرخه کار خارج می‌شوند، فرزندآوری صورت نگرفته است. کاهش نیروی کار، به کاهش تولید می‌انجامد و کاهش تولید، رشد اقتصادی یک کشور را دچار آسیب می‌کند. تداوم کاهش تولید نیز اقتصاد را دچار بحران می‌شود.

پیری جمعیت و فشار بر صندوق‌های بازنشستگی

از سوی دیگر، با توجه به اینکه تأمین بازنشستگان، از طریق دریافت مالیات و حق بیمه از نیروی کار فعال انجام می‌شود، افزایش نیروی کار رونق بیشتر تولید و تأمین پایدار بازنشستگی را به همراه دارد؛ بنابراین کمبود نیروی کار جوان، صندوق‌های بازنشستگی را با کسری مواجه می‌کند و فشار بر این صندوق‌ها را افزایش می‌دهد. اگر اختلاف بین دریافت و پرداخت صندوق، از حد توازن خارج شود، صندوق ورشکست می‌شود. پس از ورشکستگی صندوق، نیروی کار، چشم‌انداز روشنی از وضعیت بیمه و حمایت‌های آن نخواهد داشت و بازنشستگانی که سال‌ها با پرداخت حق بیمه برای دوران سالیان دورگی خود برنامه‌ریزی کرده‌اند از حقوق قانونی خود بی‌بهره خواهند شد. در این پدیده بسیار خطرناک، التهاب وارد شده به نیروی کار، تولید را دچار بحران می‌کند و در نتیجه تأمین زندگی بازنشستگان بسیار دشوار و تا حدی غیرممکن خواهد بود.

سیاست‌های تشویقی فرزندآوری در کشورهای توسعه‌یافته جهان

از یارانه‌های نقدی تا مرخصی‌های تشویقی

یادداشت

کامران تهرانی

بحران سالمندی باعث شده تا کشورهایی که به سمت پیری جمعیت می‌روند، با اتخاذ سیاست‌های تشویقی برای افزایش جمعیت جوان، از تبعات منفی آن در اقتصاد، فرهنگ و امنیت جلوگیری کنند که افزایش مهاجرتی و مرزهای باز، فرهنگ‌سازی و مشوق‌های فرزندآوری از جمله آن‌ها است. مشوق‌های فرزندآوری در این کشورها شامل پرداخت یارانه، مرخصی زایمان، یارانه آموزش خردسالان، تخفیف‌های مالیاتی و یارانه مسکن است.

تأثیر پیری جمعیت بر افزایش هزینه‌های سلامت

بحران پیران

کانادا؛ اختصاص ۲۰ میلیارد دلار به سه طرح تشویقی

این کشور یک طرح تشویقی سه‌گانه برای حمایت از خانواده‌ها پیش‌بینی کرده است که بزرگ‌ترین طرح «معافیت مالیاتی کودکان» نام دارد و هزینه اجرای آن در سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۷، یازده میلیارد دلار برآورد شده است. طبق این طرح، به خانوارهایی که درآمد سالیانه آن‌ها کم‌تر از ۳۶ هزار دلار است، ماهانه ۳۷۵۰ دلار به ازای هر فرزند پرداخت می‌شود و تا وقتی درآمد خانوار به ۱۱۸ هزار دلار نرسد، پرداخت این یارانه تا هجده‌سالگی هر فرزند ادامه خواهد داشت. طرح دیگر «مزایای همگانی مراقبت از فرزند» است که شامل تمام خانوارهای کانادایی می‌شود. هزینه اجرای این طرح هفت میلیارد دلار است و این امکان را فراهم می‌کند تا هر خانواده تا پنج‌سالگی فرزندش، ۱۹۲۰ دلار و تا هجده‌سالگی، ۷۲۰ دلار یارانه دریافت کند. طرح سوم «کاهش مالیات بر درآمد خانواده» است، طبق این طرح ۱۰۹ میلیارد دلاری، خانواده‌ها تا سقف دو هزار دلار از معافیت مالیاتی بهره‌مند می‌شود، طرح‌های سه‌گانه کانادا با هزینه ۱۹٫۶ میلیارد دلار، ابزار قدرتمندی در دست دولت است تا نرخ باروری را طی دو سال حد مطلوب برساند.